

Utrikesministerns tal vid Folk och Försvars rikskonferens 2023

Eders majestäter,
Ers kungliga höghet,
Soldater och sjömän,
Damer och herrar,

Europa och Sverige lever i en ny och farlig verklighet. Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik har genomgått ett paradigmskifte och kommer framöver präglas av större realism och ett tydligt försvar av svenska nationella intressen.

Ett enat och starkt EU är ett sådant intresse.

Den 1 januari tog Sverige över ordförandeskapsklubban i EU:s ministerråd och när Sverige nu tagit över EU-ordförandeskapet kommer vi att göra allt vi kan för att främja en aktiv och samlad EU-politik för att motverka den ryska aggressionen och stödja Ukraina.

För Rysslands oprovocerade, olagliga och oförsvarliga aggression mot Ukraina påminner oss om att fred och frihet inte kan tas för givet. Rysslands brutala krigföring är en attack inte bara mot Ukrainas suveränitet, utan även mot den europeiska

säkerhetsordningen och de samarbeten som bidragit till fred och försoning mellan Europas folk.

Sverige kommer driva på för att EU fortsatt ska stå upp för folkrätten och en regelbaserad världsordning. Det är centrala och långsiktiga säkerhetspolitiska intressen för Sverige och Europa. Alternativet vore den starkes rätt och en värld där staters suveränitet och territoriella integritet inte respekteras, och inte heller rätten att göra sina egna säkerhetspolitiska vägval.

EU har sedan krigets inledning påvisat stark enighet, samtidigt som vi agerat sida vid sida med Nato. EU har också arbetat mycket nära med USA, Storbritannien och andra partners. Som svar på den ryska aggressionen har EU antagit de kraftfullaste sanktionerna någonsin. Det omfattande arbetet med att genomföra och utveckla sanktionerna kommer fortsätta också under det svenska ordförandeskapet.

EU har även fattat historiska beslut om att finansiera medlemsstaternas leveranser av militär materiel till Ukraina och lanserat en ny militär insats – EUMAM – med uppgift att bistå i utbildningen av den ukrainska försvarsmakten.

Det blir en central uppgift för det svenska ordförandeskapet att säkerställa bästa möjliga förutsättningar för EUMAM. Parallellt

fortgår också säkerhets- och reformarbetet genom den civila insatsen EUAM och där Sverige är en av de största personalbidragarna. EUAM stödjer Ukrainas regering på plats i landet, under pågående krig.

Som ordförandeland kommer Sverige vara pådrivande för ansvarsutkrävande av de krigsbrott som begåtts under Rysslands aggression mot Ukraina. Folkrätten är mycket tydlig:

civilbefolkning och civila objekt ska skyddas och får inte anfallas. Trots detta sker ständiga ryska anfall mot civila objekt och kritisk infrastruktur såsom sjukhus och vatten- och energiförsörjning. Från ockuperade ukrainska områden rapporteras även om hur ryska styrkor gör sig skyldiga till systematiskt användande av tortyr, utomrättsliga avrättningar, tvångsdeportationer och våldtäkter. De ansvariga måste lagföras och få sina straff.

Kort innan jul hade jag möjlighet att träffa en större grupp ukrainska militära och civila volontärer som tillfälligt var i Sverige för att återhämta sig från kriget. Det var ett möte som gjorde ett starkt intryck på mig. När jag talade med dem så lyfte de givetvis stödet som Ukraina behöver för att vinna kriget, men de var också måna om att prata om stödet som Ukraina behöver för att vinna freden.

Det kommer bli en lika viktig och angelägen uppgift. Och genom mesta möjliga stöd – politiskt, ekonomiskt, militärt och humanitärt – ska vi göra vår del i att stödja Ukraina, inklusive i återuppbyggnadsarbetet.

Etableringen av ett internationellt samarbete för samordning av återuppbyggnadsstödet är en prioriterad uppgift där EU har en viktig roll att spela.

Det ukrainska folket har sagt sitt: de vill tillhöra den europeiska gemenskapen. EU har ett moraliskt och geostrategiskt intresse att svara upp mot både Ukrainas, Moldaviens och Georgiens ambitioner att bli medlemmar i unionen. Utvecklingen av väl anpassat format för relationerna med vart och ett av länderna inom det Östliga partnerskapet kommer att stå högt på dagordningen under det svenska ordförandeskapet. Även den säkerhetspolitiska dimensionen stärks. På svenskt initiativ har det bland annat lanserats en process för att undersöka hur EU på bästa sätt kan bidra till stärkt motståndskraft i Moldavien. EU:s närvaro i Armenien är också ett viktigt bidrag för att hitta en lösning på en långvarig konflikt.

Likaså ser vi att processen att närma sig EU på västra Balkan behöver fortgå, inklusive genom fortsatta reformansträngningar. Sverige välkomnar Europeiska rådets beslut att ge

kandidatlandsstatus till Bosnien och Hercegovina. Den säkerhetspolitiska utvecklingen på västra Balkan är viktig för regionen och för Europa som helhet. EU:s militära operation i Bosnien och Natos operation i Kosovo är viktiga och bidrar till stabilitet.

När vi nu står inför flera kriser och krig i Europa behövs mer geopolitisk realism. EU:s betydelse för Sverige har förstärkts i det nya säkerhetspolitiska läget. Samtidigt har unionens nyckelroll i den transatlantiska gemenskapen befästs och styrkan i EU:s breda verktygslåda åskådliggjorts. Min och regeringens uppfattning är att Sverige ska tillhöra kärnan av EU:s säkerhets- och försvarspolitiska samarbete. Som ordförande kommer Sverige därför aktivt att bidra till arbetet med att stärka EU:s roll som en global säkerhetspolitisk aktör och driva på för genomförandet av målen i den så kallade Strategiska kompassen.

Under ordförandeskapet kommer Sverige också fortsatt att visa ledarskap inom civil krishantering. Vi kommer vara pådrivande för lanseringen av en ny pakt för civil krishantering och för stärkt samverkan mellan EU:s instrument för inre och yttre säkerhet. Vi kommer fortsätta att vara ledande på att bidra med experter till EU:s civila insatser.

Som ordförande kommer Sverige även driva på för att vässa unionens säkerhetspolitiska verktyg för bemötande av hybrid- och cyberhot. Hybridhoten är i mycket hög grad gränsöverskridande. De behöver hanteras genom samverkan, inte minst inom EU och i samarbete med Nato. Det utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet är centralt för att upptäcka hoten och gemensamt svara de antagonistiska aktörerna.

Det handlar dels om att föra samman olika delar av EU-systemet på ett strategiskt sätt, dels att ge unionen nya verktyg.

Snabbinsatsteam ska etableras för att ge EU möjlighet att snabbt bistå länder inom eller utanför EU. En särskild satsning görs också på att stärka EU:s arbete mot otillbörlig informationspåverkan.

Här ligger Sverige bra till, inte minst genom det arbete som Myndigheten för psykologiskt försvar bedriver nationellt och internationellt.

Sverige vill också se ett EU som ligger i framkant i att bemöta utländska hotaktörer på cyberområdet genom att utkräva ansvar, åsamka kostnader och i förlängningen också påverka beteenden. Som ordförande kommer Sverige bidra till att vidareutveckla EU:s så kallade cyberdiplomatiska verktygslåda, som är unionens ramverk för att förebygga och bemöta cyberangrepp. Därtill kommer Sverige leda förhandlingar om en ny cyberförsvarspolicy för EU.

Det pågår en geopolitisk kamp kring makten över teknikutvecklingen.

Det handlar om vem som ska ha kontroll över de halvledare som utgör en förutsättning för vår industri och våra samhällen.

Det handlar om huruvida de öppna standarder som lagt grunden för dagens digitala värld ska ersättas med protokoll som ger stater kontroll över dataflöden. Och det handlar om huruvida det är demokratiska eller auktoritära principer som ska ligga till grund för den AI-teknik som i allt högre grad kommer forma det globala informationsflödet. Det handlar, kort och gott, om vem som ska definiera hur vår framtid ser ut.

Sverige är en framstående tekniknation. Vi har goda förutsättningar att bidra till den internationella diskussionen på detta område och vara med att forma spelreglerna för framtidens teknik. Den transatlantiska relationen är här central, men vi ser också hur EU på kort tid har blivit en viktig geopolitisk spelare i att främja en rättstatsbaserad reglering av ny teknik.

Jag vill också understryka värdet av att samarbetet mellan EU och Nato fortsätter fördjupas. EU förfogar över en mängd av verktyg som kompletterar Natos roll, särskilt i frågor som berör samhället på bredden, såsom hybridhot, cybersäkerhet, ny teknik och samhällelig motståndskraft. Ett annat viktigt samarbetsområde är

det pågående arbetet för att förenkla militär rörlighet inom Europa.

Det är angeläget för att stärka förmågan till snabbt insättande av militära krishanteringsinsatser och för att kunna ge och ta emot militärt stöd. För oss som blivande Natomedlem blir samarbetet mellan de två organisationerna än viktigare.

I en geopolitiskt turbulent tid är EU:s samarbete med internationella partners centralt. Sverige kommer som ordförande verka för att EU utvecklar och fördjupar sina strategiska partnerskap, inte minst det transatlantiska samarbetet. Vi stödjer också kommissionens ansträngningar i samarbetet mellan EU och Storbritannien. Målsättningen bör vara en framåtsyftande och fördjupad relation, även på utrikes- och säkerhetspolitikens område.

EU:s möjlighet att agera både i närområdet och globalt stärks av en öppen och hållbar yttre handelspolitik och en fördjupad inre marknad. Öppenhet är dock inte detsamma som naivitet. Där det finns uppenbara sårbarheter i försörjningskedjorna och där EU har strategiska intressen ska unionen agera. Det kan ske genom främjandet av en ökad egen produktion eller genom stärkta handelssamarbeten.

För att sammanfatta, EU måste fortsätta stödja Ukraina och göra mer för att ta ansvar för Europas säkerhet. Det är min och regeringens fasta övertygelse att genom ett starkt EU som bidrar till säkerheten i vår del av världen och globalt, stärks också Sveriges säkerhet.

EU är inte bara en politisk union. Det är även ett fredsprojekt och en värderingsgemenskap som vilar på demokrati, rättsstatens principer och respekten för individens fri- och rättigheter.

Det är värt att värna.